

Johann E n i c h l m a y r. Wieder verheiratet nach Scheidung /Znowu są małżeństwem po rozwodzie/. Wiedeń 1986 ss. 196. Herder.

W ciągu wieków instytucja rodziny odgrywała w każdym dobrze funkcjonującym organizmie społecznym zawsze rolę podstawowej komórki życia społecznego. Od rodziny bowiem zależy rozwój osobowości człowieka i trwałość każdego społeczeństwa. Dlatego losy rodziny, jej rozwój lub kryzys nigdy nie mogą być obojętne dla społeczeństwa. Odnosi się to przede wszystkim do naszych czasów. Powszechnie mówi się dzisiaj o kryzysie wartości duchowych i moralnych, o kryzysie wychowania i miłości, a w związku z tym o kryzysie wielu instytucji społecznych, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się małżeństwo i rodzina. Stwierdzają to niemal wszyscy socjologowie i pastorałści, gdyż rodzina znajduje się od dawna w centrum ich zainteresowań.

Notują oni takie przejawy kryzysu małżeństwa i rodziny, jak: wzrastająca liczba rozwodów, powiększenie się liczby rodzin martwych "separacja małżonków bez formalnego rozwodu/, wzrost liczby dzieci nieślubnych, wzrost liczby przestępstw na tle życia rodzinnego i inne. Gdy pojawiły się w małżeństwie i w rodzinie nowe zjawiska zagrażające prawidłowemu ich funkcjonowaniu i rozwojowi ich członków, zainteresowanie rodziną i troska o nią wzrosły. Dostrzegając negatywne zjawiska życia małżeńsko-rodzinnego i odczuwając ich skutki zaczęto coraz lepiej uświadamiać sobie, że właśnie od rodziny zależy pełny rozwój człowieka. W zależności od tego, jaką jest i będzie rodzina, takim też będzie człowiek i takim będzie społeczeństwo.

W tej sytuacji ukazała się w Austrii książka pod tytułem "Wieder verheiratet nach Scheidung", jej autorem jest ks. dr Johann Enichlmayr, kapłan diecezji Linz w Austrii, duszpasterz, który równocześnie, i to od wielu lat, zajmuje się badaniem sprawy rozwiedzionych, studiując ten problem na wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Salzburgu.

Wychodząc naprzeciw tym wszystkim bolączkom małżeństwa i rodziny, Enichlmayr zajął się i przedstawił w swej książce problem ludzi, którzy zerwali kościelny i sakramentalny związek małżeński, a zawierając nowy związek cywilny założyli nową rodzinę. Na 12 zręcznie wybranych przykładach,

które tę problematykę przybliżają, przedstawia Enichlmayr katolicką praktykę w diecezji Linz. Jednocześnie referuje naukę i praktykę Kościoła, który wobec rozwiedzionych i ponownie związanych małżeństwem cywilnym posiada przekazaną od Chrystusa i teologicznie opracowaną pastoralną koncepcję dla tej trudnej sytuacji.

Bogaty materiał dotyczący rozwiedzionych, którzy zawarli nowy związek małżeński, autor розміścił w trzech częściach.

Część pierwsza poświęcona jest antropologii rozwodów. Ukazując przykłady autentycznego zdarzenia, autor dochodzi do wniosku, że rozwód jest zerwaniem osobowych związków miłosnych w małżeństwie oraz jego oficjalnym i publicznym uznaniem. Zawód, jaki człowiek w ten sposób sprawia, staje się faktem, a sprawia on ten zawód nie tylko drugiej osobie, ale i Kościołowi, w którym nie ma rozwodów.

Dalsza część książki referuje naukę i praktykę Kościoła w sprawie rozwiedzionych. Autor uwzględnia naukę i praktykę Soboru Trydenckiego, Soboru Watykańskiego II, VI Synodu Biskupów, a także naukę niektórych synodów partykularnych. Całej tej katolickiej nauce wspólne jest to, że sprawy małżeństwa i rodziny należą do najważniejszych, a dziś szczególnie trudnych problemów życia ludzkiego. Sobór Watykański II stawia je w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym na czele problemów palących i powikłanych, które w XX w. budzą powszechną troskę. Problemy te muszą być ukształtowane w świetle nauki Chrystusa, a cała wspólnota Kościoła musi dopomóc w znalezieniu rozwiązania tych trudnych problemów życiowych. Znakiem głębokiego zainteresowania Kościoła problematyką małżeństwa i rodziny był VI Synod Biskupów w 1980 r. w Rzymie. Synod ten poświęcił wiele czasu refleksji nad obrazem współczesnej rodziny. Owocem tego synodu była Adhortacja apostołska Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, która zwraca uwagę na duszpasterstwo rozwiedzionych, wierząc jednak z ufnością, że nawet ci, "którzy oddalili się od przykazania Pańskiego i do tej pory żyją w takim stanie, mogą otrzymać od Boga łaskę nawrócenia i zbawienia, jeżeli wytrwają w modlitwie, pokucie i miłości"¹.

Powyższe racje przyświecały autorowi, kiedy zabierał się do omawianego przez nas opracowania. Autor jednak nie kończy

na tym swojej książki. Idzie dalej, wskazując sytuacje rozwiedzionych i ponownie związanych małżeństwem cywilnym, podając także liczne postulaty. Sugeruje on nie tylko, jak należałoby rozwiązywać występujące konflikty i kryzysy w małżeństwie i rodzinie, aby nie dopuścić do rozwodu, ale podaje też długofalowe sposoby zapobiegania rozwodom.

Punktem szczytowym terapii, czyli duchowego procesu uzdrawiania, jest sakrament pokuty, który przynosi wewnętrzne zjednoczenie z Bogiem. Autor zwraca też szczególną uwagę na dalsze i bliższe przygotowanie do małżeństwa. Przysłowie "lepiej zapobiegać niż leczyć" ma tu swoje najlepsze zastosowanie.

Rozprawa Dra Enichlmayra jest płodną w pomysły i wartościową rozprawą cechującą się takimi walorami. Jak każda jednak praca pionierska pozostawia uczucie pewnego niedosytu. Koncepcja pracy, sama w sobie słuszna i godna realizacji, nie została chyba do końca wyczerpana. Zebrany i bardzo bogaty materiał porusza sprawy ważne, chociaż tytuł nakazywałby spodziewać się czegoś więcej.

Można np. zapytać, dlaczego autor zastanawiając się nad różnymi aspektami uzdrawiania małżeństwa i zapobiegania rozwodom, nie podejmuje większych wysiłków w kierunku przedstawienia różnych aspektów duszpasterstwa rozwiedzionych. Czy tylko chodziło o przedstawienie zła, jakie przynoszą ze sobą rozwiedzeni, którzy zawarli nowy związek małżeński cywilny? A tymczasem ojcowie Synodu Biskupów, a za nimi Jan Paweł II, wyraźnie powiadają, że "Kościół ustanowiony dla doprowadzenia wszystkich ludzi, a zwłaszcza ochrzczonych, do zbawienia, nie może pozostawić swemu losowi tych, którzy - już połączeni sakramentalną więzią małżeńską - próbowali zawrzeć nowe małżeństwo. Będzie też nieustrudzenie podejmował wysiłki, by oddać im do dyspozycji posiadane przez siebie środki zbawienia"².

W pracy nie wykorzystano też niektórych innych wypowiedzi Jana Pawła II pod kątem interesującego tematu. Praca przecież została wydana w 1986 r., winna więc uwzględniać w szerszej mierze nauczanie Jana Pawła II.

Powyższe uwagi krytyczne mogą być oczywiście dyskusyjne. Zgromadzono je tutaj jednak w nadziei, że mogą przyczynić się do dalszego zajmowania się duszpasterstwem rozwiedzionych, przez autora i przez innych. Niezależnie od tego

praca jest dziełem bardzo wartościowym i należy ją ocenić bardzo wysoko. Literatura pastoralna poświęcona małżeństwu i rodzinie rośnie coraz bardziej, natomiast literatura omawiająca zagadnienie rozwiedzionych, którzy zawarli nowy związek, jest raczej skąpa, jakby się bano ten problem poruszać. Ten aspekt w szczególny sposób przemawia na korzyść tej pracy, która może stać się prawdziwą pomocą dla duszpasterzy i dla samych rozwiedzionych. Praca mogłaby ukazać się w języku polskim, służyłaby wtedy również naszym duszpasterzom pomocą.

PRZYPISY

¹ J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska "Familiaris Consortio" Jan Paweł II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym. W: Jan Paweł II o Małżeństwie i rodzinie. Pod red. J. Sobiepana. Warszawa 1983 s. 91.

² J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska "Familiaris Consortio" s. 90.

Ks. Albin Stankiewicz